PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA

LAUSUNTO

Karanko ja Kangas

6.10.2026

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO AIHEESTA HE 175/2026 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2027**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa. Keskitymme lausunnossamme puolustusteollisuuden näkökulmiin puolustus- ja sisäministeriöiden hallinnonaloilla.

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä noin 7 miljardia euroa. Puolustusmateriaalihankintoihin kohdistuu yhteensä 1,8 miljardia euroa ja monitoimihävittäjien hankintaan 1,4 miljardia euroa. **Pidämme tärkeänä, että puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys hyväksytään esitetyllä tasolla.**

Sisäministeriön hallinnonalalla PIA:n jäsenistöä kiinnostaa erityisesti eri turvallisuusviranomaisten materiaalihankinnat. **Pidämme tärkeänä, että talousarvioesitys hyväksytään näiltä osin esitetyllä tavalla.**

Lausunnossamme keskitymme siihen, miten mittavat resursoinnit puolustukseen ja turvallisuuteen voidaan kääntää tuloksi yhteiskunnallemme. Näemme, että jos näitä kyvykkyyksiä kehitetään määrätietoisesti suomalaisen teollisuuden tuella, alalla on mahdollisuus kasvaa huomattavasti ja muodostua yhdeksi Suomen talouden tukipilariksi. Tällaisessa tilanteessa ennakoimme alalle 12 miljardin liikevaihtoa ja noin 40 000 henkilön suoraa työllistävyyttä vuonna 2030.

## 1 Taustaa: Puolustusteollisuuden merkitys kokonaisturvallisuudelle, puolustuskyvylle ja kansantaloudelle

Suomalainen puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuus on osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta tuottaen ratkaisuja ja palveluita turvallisuus- ja puolustusviranomaisillemme. Kotimainen tuotanto, palvelutoiminta ja osaaminen on keskeisessä roolissa puolustusjärjestelmämme kokonaisuudessa sekä kriittisen infrastruktuurimme suojelemisessa. Toisin sanoen **kotimainen teollisuus on merkittävä osa uskottavaa puolustusta ja yhteiskunnan resilienssiä.**

**Alan liikevaihdosta palautuu suomalaiseen yhteiskuntaan huomattava määrä.** Yritysten ja niiden työntekijöiden tuottama verojen ja muiden maksujen kertymä on arviolta noin 23 % niiden liikevaihdosta. Suomalaisen puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuuden yhteenlasketusta noin 4,2 miljardin liikevaihdosta palautui suomalaiseen yhteiskuntaan noin miljardi euroa veroina ja

veronluonteisina maksuina vuonna 2025. Ala työllisti suoraan yli 14 000 henkeä eri puolilla Suomea ja kun mukaan lasketaan epäsuora työllistävyys, noin 35 000, on verojen ja muiden maksujen kertymä huomattava.

**Teknologinen kehitys laajentaa teollista pohjaa ja tuo kasvua myös muille sektoreille.** Teknologisen kehityksen myötä on useissa tapauksissa vaikea erotella ns. puolustusteknologiaa ns. siviiliteknologiasta. Puolustuksen tarvitsemia kyvykkyyksiä ja palveluita toimittaa usea monitoimialayritys, joiden muuta liiketoimintaa puolustussektori tukee ja kehittää. Myös alamme spin-off siviiliyhteiskuntaan on edelleen merkittävä, joka näkyy esimerkiksi kvantti-, avaruus-, tekoäly- ja kyberteknologian sovelluksissa.

## 2. Mahdollisuudet puolustuksen tulokertymän kasvattamiselle

### 2.1 Puolustushallinnon ja teollisuuden yhteistyön kehittäminen

Läheinen ja pitkäjänteinen yhteistyö puolustushallinon ja teollisuuden kesken edesauttaa Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä, ohjaa TKI- toimintaa ja kehittää puolustusmateriaalialan kansainvälisiä verkostoja ja yhteistyötä. Tämä kaikki vahvistaa Suomen sotilaallista huoltovarmuutta.

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoissa kotimainen teollisuus on tunnistettu osaksi puolustuskykyä ja teollisen kapasiteetin merkitys tunnustetaan. Perusteluissa todetaan nimenomaisesti, että määrärahaa voidaan käyttää myös "kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostamiseen" (mom 27.10.18) ja ”kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen (mom. 27.10.01). Lisäksi PVKEH 2027 -tilausvaltuudessa mainitaan erikseen raskaat ampumatarvikkeet, niiden valmistamiseen tarvittavat raaka-aineet sekä kotimaisen raskaan ampumatarviketeollisuuden tuotantokyvyn ylläpitäminen. Tämä on merkittävää verrattuna aikaisempiin budjettiperusteluihin, joissa teollisuus usein näkyi vain hankintojen toimittajana eikä strategisena suorituskykyresurssina.

Puolustusvoimille ei kuitenkaan ole annettu konkreettisia velvoitteita hyödyntää kotimaista teollisuutta, ylläpitää tiettyjä kriittisiä tuotantokykyjä tai varmistaa tuotannon jatkuvuutta Suomessa. Tässä viittaamme Valtioneuvoston päätökseen huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024), jonka linjaukset eivät tältä osin näy talousarvioehdotuksessa. **Talousarvion ja puolustushallinnon ohjausasiakirjojen tulisi sisältää selkeämpiä toimeenpanokirjauksia, tavoitteita ja vastuita**, jotta huoltovarmuustavoitteet todella näkyvät hankintapolitiikassa ja teollisen kapasiteetin kehittämisessä.

Esitämme, että momentin 27.10.18 perusteluihin lisätään:
"Puolustusmateriaalihankinnoissa ylläpidetään ja kehitetään puolustuskyvyn, turvallisuusintressien ja kansallisen huoltovarmuuden kannalta kriittisiä kotimaisia tuotanto-, teknologia- ja ylläpitokyvykkyyksiä."

Puolustuksen kehittäminen edellyttää pitkäaikaista suunnittelua ja toimintaa. Sama pitää paikkansa puolustusteollisten kyvykkyyksien suhteen. Näemme siten tärkeäksi, että suomalaisen puolustusteollisuutta ja sen toimintaympäristöä kehitetään

pitkäjänteisesti osana selontekomenettelyä, mikä mahdollistaa ennakoivan toimintaympäristön. **Esitämme, että valiokunta huomioi tämän lausunnossaan.**

2.2 Teollisuuden vientiponnisteluiden tukeminen

Puolustusteollisuuden viennillä ja kansainvälisillä verkostoilla on suora yhteys Suomen puolustuskyvykkyyksien vahvistamiseen sekä sotilaalliseen huoltovarmuuteen. Suomella tulee olla kyky ja resurssi toimia puolustusmateriaalialan kansainvälisessä toimintaympäristössä erityisesti nyt, kun kiinnostus suomalaisia tuotteita ja ratkaisuja kohtaan on kasvanut.

Poliittinen ja protektionistinen toimintaympäristö edellyttää hallinnon tukea alan vientiponnisteluille. Tarvittava tuki on luonteeltaan monenlaista kuten referenssejä ja loppukäyttäjäkokemuksia, yhteistyömahdollisuuksien rakentamista, ovien avaamista sekä erilaisia hallinnollisia toimia, kuten puolustushallintojen välisiä yhteistoimintasopimuksia. Tarvittavia keskeisiä mekanismeja ovat prosessit Puolustusvoimien tuelle, teollisen yhteistyön laajempi käyttö sekä maiden välinen kauppatapa, G2G. Myös jäljempänä mainitut EU:n TKI-ohjelmat ovat osa teollisuuden kansainvälistymistä.

Suomen toimintaa kaikilla näillä osa-alueilla tulisi kehittää ja resursoida riittävästi – ja tämä nähdäksemme kyllä onnistuisi nykyisellä resurssitasolla, jos toiminta priorisoitaisiin sen vaatimalla tavalla. Tällä hetkellä jäämme kilpailijamaistamme jälkeen emmekä kykene osallistumaan kaikkiin teollisuutta kiinnostaviin hankkeisiin tai tarjouskilpailuihin.

Vuoden 2026 talousarviota koskien valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 29/2025 vp (10.12.2025) toteaa mm. seuraavaa (alleviivaus lisätty):

> ”Suomessa ei ole mahdollista ylläpitää elinvoimaista kotimaista puolustusteollisuutta ilman vientinäkymiä, joten on tärkeää varmistaa ostojen lisäksi myynnin osalta Suomen saanti kasvavilta puolustusmateriaalimarkkinoilta. Pelkästään EU:n puolustusinvestoinnit kasvoivat 24 mrd. euroa (lähes 130 mrd. euroon) vuonna 2025 ja kasvu jatkuu. Puolustusvoimien toimintamenoista on näin ollen osoitettava riittävä osuus puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen.”

Joudumme valitettavasti toteamaan, että Puolustusvoimien toiminnassa ei ole tältä osin tapahtunut minkäänlaista muutosta parempaan, ja olemme pettyneitä siihen, että edelleenkään Puolustusvoimille ei ole tulosohjauksessa annettu tehtäväksi edistää puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä. Puolustusvoimien näkökulmasta – sinänsä ymmärrettävästi – se joutuu toiminnassaan priorisoimaan niitä tehtäviä,

jotka sille tulosohjauksessa ministeriöstä osoitetaan. Puolustusvoimista saamiemme tietojen mukaan puolustusteollisuuden vienninedistäminen ei tämän ohjauksen puuttuessa edelleenkään kuulu heidän tehtäviinsä.

Suomen vientilupapolitiikka vaihtelee hallituspohjan mukaisesti, mikä vaikeuttaa toimintaympäristön ennakointia ja suomalaisten yritysten mahdollisuutta kansainvälisessä kaupassa. Viennin mahdollistamiseksi on äärimmäisen tärkeää, ettei Suomi aseta teollisuuttaan eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden. Edellä esittämämme **selontekomenettely, jossa myös suomalaisen puolustusteollisuuden toimintaympäristöä kehitetään pitkäjänteisesti, tukisi myös teollisuuden kansainvälistymistä.**

**Esitämme, että**

- **Puolustushallinnon henkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.**
- **Valtioiden välisen kauppatavan Government-to-Government (G2G) käyttö aloitetaan vielä tällä hallituskaudella.**
- **Puolustusteollisuuden kehittäminen ml. kansainvälistyminen otetaan osaksi selontekomenettelyä.**

2.3 Puolustushallinnon oma ja kansainvälinen TKI-toiminta ja sen resursointi

Puolustusvoimien perinteinen hankintakulttuuri on ollut hankkia ulkomailta valmista, muden maiden kehittämää ja testaamaa materiaalia. Tällä tavoin Suomi on osana hankintahintaa maksanut muiden maiden TKI-panostukset. Suomeen ei edelleenkään ole syntynyt materiaalihankkeisiin laajemmassa mittakaavassa sellaista kulttuuria, jossa Puolustusvoimat ja teollisuus yhdessä kehittäisivät uutta puolustusmateriaalia. Tämä näkyy edelleen talousarvioesityksessä siten, että Puolustusvoimien määrärahoissa ei ole varattu juurikaan panoksia tällaiselle toiminnalle. Tuotekehityksestä vastaavat lähinnä yritykset omalla riskirahoituksellaan, mikä on selkeä poikkeus suurten toimittajamaiden tilanteesta. Tämä näkyy mm. PIA:n jäsenten vahvana TKI-panostuksesta. Se on yli 15 % jäsenyritystemme liikevaihdosta. Luku on korkeampi kuin alalla EU:ssa keskimäärin.

EU:n puolustusrahasto (European Defence Fund, EDF) on puolustusmateriaalialan keskeisin tutkimus- ja kehitysohjelma ja puolustusteollisuuden kehittämisen väline. EDF:n projekteilla tulee olla osallistuvien jäsenvaltion tuki. EDF-rahoitus ei kata koko projektin kuluja vaan osallistuvien valtioiden ja yritysten on katettava kuluista osa. Siten **hallinnonalan projektitoimintaan osoitettavat T&K-määrärahat ovat äärettömän tärkeitä suomalaisen teollisuuden osallistumisen mahdollistamiseksi.**

Edelleen on syytä huomata, että EDF:ssä kehitetty puolustusmateriaali on keskeisessä osassa, kun EU:n jäsenvaltiot kehittävät omaa puolustustaan. Myös komissio on ohjaamassa lisää tukea yhteishankintojen tukea nimenomaan EDF-hankkeissa kehitetyille suorituskyvyille. Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, että suomalainen teollisuus osallistuu hankkeisiin laajamittaisesti. Haasteeksi on muodostunut puolustushallinnon henkilöstöresurssien sekä T&K-määrärahojen heikko kohdentuminen EDF-hankkeiden tukeen.

Talousarvioehdotuksessa Puolustusvoimien materiaalihankintamomentin (27.10.18) määräraoista arviolta 12,0 miljoonaa euroa käytetään tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Olemme peräänkuuluttaneet pitkän aikavälin tavoitteena T&K-projektitoiminnan kasvattamista 40 miljoonaan euron, sillä vain projektirahoituksella kehitetään uusia kyvykkyyksiä sekä mahdollistetaan osallistuminen kansainvälisiin TKI-yhteishankkeisiin.

Osana kansainvälistä TKI-yhteistyötä olemme peräänkuuluttaneet puolustusministeriölle pientä, 1–3 miljoonan euron määrärahaa, jota voitaisiin ketterästi käyttää kansainvälisen yhteistyön ja viennin edellyttämän kehittämistoiminnan rahoittamiseksi. Tällainen yksittäisiin projekteihin sitomaton määräraha on tarpeellinen myös pikaisesti eteen tulevien yhteishankkeiden mahdollistamiseksi.

**Esitämme, että**

- **puolustusmateriaalin hankintamäärärahasta kohdistetaan puolustusvoimien TKI-projekteihin 40 miljoonaa euroa vuosittain,**
- **puolustusministeriölle korvamerkitään 1–3 miljoonan euron vuosittainen määräraha, jota käytetään kansainvälisen yhteistyön ja viennin edellyttämän yritysten kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi.**
- **puolustushallinnon henkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.**

2.4 Talousarvioesitykseen sisältyvät hankinnat ja niiden suuntaaminen kotimaahan

Näemme, että suomalaisella teollisuudella on valmiuksia toimittaa nimenomaisesti puolustushallinnon talousarvioesityksessä esiteltyjä suorituskykyjä. Teollisuuden kannalta keskeisimpiä ovat:

- johtamis-, valvonta- ja maalinosoitusjärjestelmät
- tiedusteluun, tiedonhankintaan ja analysointiin liittyvät järjestelmät
- elektroninen sodankäynti
- miehittämättömät järjestelmät ja niiden hyötykuormat
- droonien havaitsemis- ja torjuntajärjestelmät
- kyberpuolustus ja turvallisuusvalvontatekniikka

- autonomiset järjestelmät ja avaruuspohjaiset suorituskyvyt
- kranaatinheittimistö, tulenkäyttö ja niihin liittyvät ampumatarvikkeet
- ballistinen suoja sekä kenttämajoitus- ja vesihuoltojärjestelmät
- lääkintähuollon ratkaisut
- simulaattorit, järjestelmäintegraatio ja elinkaaren aikainen ylläpito
- merimiinojen raivaamiseen ja sukellusveneentorjunta sekä
- eri järjestelmien integraatio ja elinkaaren aikainen ylläpito

Sisäministeriön 2027 talousarvioesityksessä suurimmat investointierät kohdistuvat Rajavartiolaitoksen momentille 26.20.70. Näistä kevyisiin aluksiin, valvontakyvykkyyksiin ja miehittämättömiin järjestelmiin sisältyy kokonaisuuksia, joihin suomalaisella teollisuudella on tuottaa joko valmiita järjestelmiä tai niitä on mahdollisuus kehittää erilaisissa yhteistyökuvioissa ja -projekteissa.

Puolustusmarkkinoiden protektionismi on kiihtynyt. Kansalliseen turvallisuuteen vedoten maat haluavat kohdistaa hankintansa kotimaihin. Euroopan Unionin alueella vaaditaan yleisesti vastakauppoja/teollista yhteistyötä ja hallitusten välisen kauppatavan (G2G) käyttö on yleistä.

Komission esitysten (EDIS) mukaisesti 60 % EU maiden puolustusinvestoinneista tulee kohdentaa eurooppalaisille toimijoille vuoteen 2035 mennessä. Tämän toteuttaminen edellyttäisi Suomessa Puolustus- ja turvallisuushankintalain muutosta, sillä nykyinen laki kohtelee Euroopan Unionin ja kolmansien maiden toimittajia samanarvoisesti.

Myös Suomen hankintaviranomaisten tulee tarkastella hankintatoimea strategisena toimintana. Regulaatio ja toimintamallit tulee nähdä ja rakentaa mahdollistajiksi. Hankinnat tulee kohdistaa kotimaahan EU:n tavoitteita mukaillen. Puolustus- ja turvallisuushankintalaki antaa tähän huomattavasti laajemman mahdollisuuden, kuin mitä nyt käytetään. **Ulkomailta hankittaviin merkittäviin järjestelmiin tulee asettaa teollisen yhteistyön velvoite.** Näin kehitetään Suomen puolustuskykyä, teollisuuden kyvykkyyksiä ja verkostoja sekä huoltovarmuutta.

Korostamme, että varautuminen, valmius sekä uusien teknologioiden hyödyntäminen korostuvat myös puolustusvoimia tukevassa suomalaisessa teollisuudessa. Yritykset ovat kehittäneet ja kehittävät kykyjään ja valmiuttaan jatkuvasti, jotta ne suoriutuvat niille määritellyistä tehtävistä kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämän tulisi näkyä myös hallinnonalan hanke- ja hankintatoiminnassa.

**Esitämme, että**

- **puolustus- ja sisäministeriön hallinnonalojen hankinnat kohdistetaan kotimaahan aina kun se on mahdollista.**
- **Teollisen yhteistyön vaatimuksen käyttöä ulkomailta hankittaviin järjestelmiin lisätään.**
- **G2G-kauppatapamalli otetaan käyttöön vaalikauden aikana.**

Karanko ja Kangas 6.10.2026

2.5 Erityiset huoltovarmuustoimenpiteet

Huoltovarmuuden turvaaminen liittyy läheisesti kaikkiin edellä mainittuihin kokonaisuuksiin. Niiden lisäksi on tärkeä jatkaa yhteistyötä suomalaisen teollisuuden tuotantokapasiteetin riittävyyden ja valmiuden eteen sekä varmuusvarastointiin.

Puolustusmateriaalihankintamomentin perustelujen mukaisesti määrärahaa saa käyttää kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostamiseen. Talousarvioesityksestä ei täysin selviä, minkälaisesta toiminnasta on kyse, mutta ymmärryksemme mukaan ainakin erilaisista huoltovarmuutta edistävistä toimista. Pidämme tätä positiivisena ja muistutamme, että määrärahaa tulisi kohdentaa myös laajempiin koeostoihin sekä harjoittelutoimintaan teollisuuden kanssa.

## 3. Yhteenveto

1. Esitämme, että puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys ja sisäministeriön hallinnonalan turvallisuusviranomaisten materiaalihankintojen määrärahat hyväksytään esitetyllä tasolla.
2. Esitämme, että momentin 27.10.18 perusteluihin lisätään: "Puolustusmateriaalihankinnoissa ylläpidetään ja kehitetään puolustuskyvyn, turvallisuusintressien ja kansallisen huoltovarmuuden kannalta kriittisiä kotimaisia tuotanto-, teknologia- ja ylläpitokyvykkyyksiä."
3. Esitämme, että suomalaisen puolustusteollisuuden ja sen toimintaympäristön pitkäjänteinen kehittäminen ml. kansainvälistyminen sisällytetään osaksi selontekomenettelyä.
4. Esitämme, että G2G-kauppatapamalli otetaan käyttöön vaalikauden aikana.
5. Esitämme, että puolustushallinnon henkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.
6. Esitämme, että puolustusmateriaalihankintojen määrärahasta kohdistetaan puolustusvoimien TKI-*projekteihin* 40 miljoonaa euroa vuosittain.
7. Esitämme, että puolustusministeriölle korvamerkitään 1–3 miljoonan euron vuosittainen määräraha, jota käytetään kansainvälisen yhteistyön ja viennin edellyttämän yritysten kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi.
8. Esitämme, että puolustus- ja sisäministeriön hallinnonalojen hankinnat kohdistetaan kotimaahan aina kun se on mahdollista.
9. Esitämme, että merkittäviin ulkomailta tehtäviin hankintoihin kohdistetaan teollisen yhteistyön vaatimus.